

Nulmeting duurzaamheid Maastricht

Gemeente Maastricht

HET **pon** | **telos**

Nulmeting duurzaamheid Maastricht

Gemeente Maastricht

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van Gemeente Maastricht. Deze rapportage betreft een concept.

Auteur(s)

Ruben Smeets, MSc.
Marijn van Asseldonk, MSc.
Joey Mengerink, BAsC.

Publicatienummer

Het PON & Telos - 202025

Datum

juni 2022

© 2022 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Introductie en onderzoeksopdracht	1
1.2	Nationale Monitor Duurzame Gemeenten	1
1.3	Leeswijzer	2
2	De methode op hoofdlijnen	3
2.1	Het begrip duurzame ontwikkeling	3
2.2	Het meetinstrument	3
2.3	Beeldtaal	5
3	Duurzaamheidsportret – PPP	6
3.1	Totaalbeeld	6
3.2	Vergelijking met Nederland	6
3.3	Ontwikkelingen in de tijd	7
4	Sustainable Development Goals	9
4.1	Methodologie	10
4.1	Totaalbeeld	10
5	Wijken en buurten	13
6	Regionale verschillen	15
6.1	De verschillen op kapitaalniveau tussen de gemeenten	15
6.2	Ontwikkelingen op voorraadniveau	18
6.3	De verschillen op kapitaalniveau tussen de typologieën	20
7	Tot slot	23

1 Inleiding

1.1 Introductie en onderzoeksoopdracht

Maastricht heeft zich sinds 2018 aangesloten bij de Gemeenten4Global Goals, een nationaal initiatief gericht om de Sustainable Development Goals (SDG's) te verankeren in de beleidsagenda's. Daarnaast is de gemeente sinds 2018 ook Global Goals Gemeente. Dat wil zeggen dat de overheid tracht op verschillende manieren een goed voorbeeld te geven, door bijvoorbeeld duurzaam in te kopen en door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. In 'Potloodschets 2040' heeft de gemeente Maastricht haar visie opgenomen over toekomstig Maastricht; hoe zit de gemeente er in 2040 uit? Die visie wordt nadrukkelijk gekoppeld aan de SDG's.

Reeds in 2021 zijn de SDG's ook gekoppeld aan de begroting voor 2022. Het doel is om datagedreven beleid te gaan voeren aan de hand van SDG's. Hiervoor is een nulmeting nodig die inzicht geeft in de huidige stand van zaken in de gemeente. Een nulmeting die taakstellend kan werken en duidelijk maakt waar de opgaven voor de gemeente liggen. Voor de actualisatie van de Omgevingsvisie, die eind 2024 gereed moet zijn, is het van belang is daarbij om te kunnen differentiëren naar wijk- en buurtniveau, zodat het beleid per wijk/buurt passend kan worden uitgewerkt.

De gemeente Maastricht heeft met die missie en doelen in het achterhoofd het PON & Telos gevraagd een nulmeting uit te voeren voor de gemeente Maastricht. Het PON & Telos gebruikt daarvoor de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten, een door het PON & Telos ontwikkeld instrument die het mogelijk maakt om een beschrijvende signaalschets m.b.t. duurzame ontwikkeling te maken.

1.2 Nationale Monitor Duurzame Gemeenten

De Nationale Monitor Duurzame Gemeenten wordt jaarlijks door Het PON & Telos uitgebracht om de duurzame ontwikkeling van Nederlandse gemeenten op de voet te volgen. De Nationale monitor is een instrument die het mogelijk maakt om breed vast te stellen hoe een gemeente of regio ervoor staat met het oog op duurzame ontwikkeling, en een inkijk geeft in het toekomstig perspectief: wat zijn de lange termijn doelen, en in hoeverre worden die gehaald? De monitor wordt op tal van belangrijke (ontwikkelings)projecten ingezet, waarbij hij geldt als informatievoorziening, monitoringinstrument. Zo is de monitor gebruikt als een belangrijke onderlegger voor het Milieu Effect Rapport voor de Ontwerp Omgevingsvisie¹ en als onderlegger voor monitoring van de leefomgeving in verschillende gemeenten en regio's.

¹ Runia L. & M.L. Kornet (2018), Plan-MER Brabantse Omgevingsvisie, Antegroup

De Nationale Monitor Duurzame gemeenten heeft zich sinds de eerste uitgave in 2014 ontwikkeld als een lange termijn monitor die de gemeenten zowel als een geografische entiteit beschrijven, als de leefomgeving van de gemeenschap. Uiteraard gemoderniseerd, vernieuwd, verdiept, maar tegelijkertijd trouw aan het oorspronkelijke gedachtegoed van duurzame ontwikkeling zoals verwoord in het Brundtland rapport². Waarbij duurzame ontwikkeling een ontwikkelingsproces is gericht op het bevorderen van evenwichtige groei van de veerkracht en kwaliteit van de natuur (*planet*), van het lichamelijke en geestelijke welzijn van mensen (*people*) en een gezonde economische ontwikkeling (*profit*). Het zoeken naar verbinding(en), naar mobilisatie van alle stakeholders in de samenleving kan niet gebeuren vanuit de dominantie van één perspectief, van één belang. Daarvoor zijn de vraagstukken waarvoor gemeenten in de komende periode staat te complex en te omvattend. Het evenwichtig groeien van de drie P's (*people*, *planet* en *profit*) is essentieel voor het halen van de lange termijn duurzaamheidsdoelen.

De huidige nulmeting geeft voor de gemeente Maastricht zowel op het triple P perspectief als op de Sustainable Development Goals (SDGs) een duidelijk beeld van de huidige stand van zaken binnen de gemeente. Hierin wordt een vergelijking gemaakt met het verleden en met de andere gemeenten in de regio. Dit rapport kan dan ook verschillende toepassingen hebben binnen de gemeente en kan sturing bieden voor lange termijn doelen. Voor zowel de gemeentelijke organisatie & bestuur, het regiobestuur en de verschillende (maatschappelijke) organisaties binnen de gemeente.

1.3 Leeswijzer

In onderstaand rapport is een samenvatting opgenomen van de nulmeting, die uit drie delen bestaat. Daarom dient dit hoofdrapport samen te worden gelezen met de begeleidende bijlagen. In dit hoofdrapport is in hoofdstuk 1 de aanpak en methodiek beschreven. Hoofdstuk 2 en 3 geven de resultaten van de duurzame ontwikkeling van gemeente Maastricht op hoofdlijnen weer. Bijlage I is een nadere uitwerking van de duurzame ontwikkeling van de gemeente. In hoofdstuk 4 worden vervolgens op hoofdlijnen de score van Maastricht op de SDG doelen geschetst. Bijlage II geeft voor de SDG doelen een gedetailleerder beeld. Hoofdstuk 5 gaat nader in op de wijken en buurten in Maastricht. Voor een specifiek geografisch beeld kan Bijlage III bij dit hoofdstuk worden gelezen. Als laatste vergelijken we Maastricht met haar typologieën (grote, werk, centrum en toeristische gemeente) en we sluiten af met een slotbeschouwing. Verder zijn in Bijlage IV de uitgebreide factsheets van de triple P methode en ten slotte in Bijlage V de factsheets van de SDG methode te vinden.

² Brundtland, G. H. (1987). Our common future–Call for action. *Environmental Conservation*, 14(4), 291-294.

2 De methode op hoofdlijnen

2.1 Het begrip duurzame ontwikkeling

Het PON & Telos volgt de commissie-Brundtland³ in haar definitie van het begrip duurzame ontwikkeling.

‘Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarbij de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te kunnen voorzien te beperken.’

Het is een zeer algemene omschrijving die verdere operationalisering behoeft. Hiervoor maakt het PON & Telos gebruik van een zogeheten driekapitalenmodel. Niet alleen om het begrip verder uit te werken, maar ook om het meetbaar te maken. In het driekapitalenmodel wordt een onderscheid gemaakt tussen het sociaal-cultureel, ecologisch en economisch kapitaal (*people, planet* en *profit*). Om te kunnen spreken van duurzame ontwikkeling moet worden voldaan aan drie eisen:

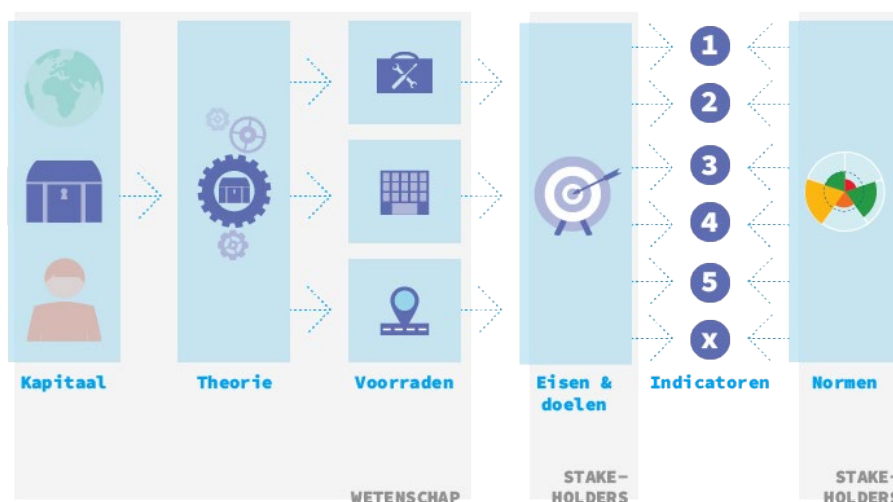
- Er moet sprake zijn van het gelijktijdig verbeteren van de drie kapitalen. Verbetering van het ene kapitaal mag niet ten koste gaan van één of beide andere kapitalen. Het gaat om ontwikkeling in balans.
- De ontwikkeling moet houdbaar zijn over generaties heen: geen afwenteling in de tijd plaatsvinden.
- De ontwikkeling moet ook houdbaar zijn op mondiaal niveau. Onze ontwikkeling mag niet ten koste gaan van die in andere gebieden en andere landen.

2.2 Het meetinstrument

Om duurzame ontwikkeling vervolgens te kunnen meten heeft het PON & Telos onder andere de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten ontwikkeld waarvan in dit onderzoek gebruik is gemaakt. Figuur 1 laat zien hoe deze duurzaamheidsmonitor is opgebouwd. De duurzaamheidsmonitor is gebaseerd op een grote set indicatoren die op een systematische wijze geordend zijn en met elkaar in verband worden gebracht. De ordening ontstaat doordat we ieder van de 3 kapitalen ontleden in zogenaamde voorraden (thema's). Hieraan koppelen we vervolgens lange termijn doelen (eisen in de terminologie). In de monitor zijn de lange termijn doelen, om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten mogelijk

³ Brundtland, G. H. (1987). Our common future—Call for action. Environmental Conservation, 14(4), 291-294.

te maken, door het PON & Telos vastgesteld. Indicatoren gebruiken we om te meten of een gemeente er ook daadwerkelijk in slaagt de lange termijn doelen te realiseren. Door gebruik te maken van normen (streefwaarden, vergelijkingsmaatstaven) kunnen we de resultaten beoordelen. We doen dit voor alle 344 Nederlandse gemeenten op dezelfde manier, wat het mogelijk maakt om de gemeenten onderling vergelijken (benchmarken). Het PON & Telos doet dit al sinds 2014, en daardoor zijn we in staat ontwikkelingen in de tijd te laten zien. Inmiddels is de 8^e editie verschenen, van de gegevens uit deze monitor is gebruikt gemaakt voor deze rapportage. Voor het opstellen van de monitor hebben we gegevens gebruikt van verschillende betrouwbare bronnen, onder andere CBS Microdata, GGD, Nationaal Bodemsaneringsonderzoek, Biodiversiteitsnetwerk, Klimaatmonitor.

Figuur 1 De samenhang tussen kapitalen, voorraden en indicatoren

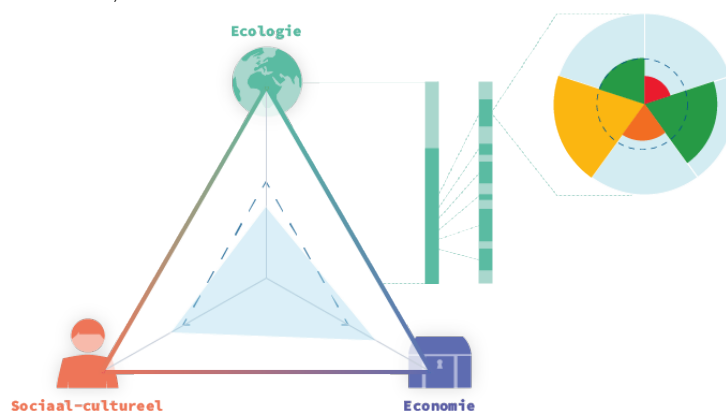
In het duurzaamheidsportret zoals dat voor de gemeente is opgesteld, is aan de volgende onderwerpen aandacht besteed, zie figuur 2.

Tabel 1 Overzicht voorraden per kapitaal

Overzicht voorraden per kapitaal		
Sociaal-cultureel	Ecologie	Economie
1 Maatschappelijke participatie	1 Bodem	1 Arbeid
2 Economische participatie	2 Lucht	2 Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
3 Politieke participatie	3 Water	3 Concurrentievermogen
4 Kunst en cultuur	4 Natuur en landschap	4 Kennis
5 Gezondheidszorg	5 Externe hinder en veiligheid	5 Infrastructuur en bereikbaarheid
6 Veiligheid	6 Energie en klimaat	
7 Woonomgeving	7 Afval- en grondstoffen	
8 Onderwijs		
9 Gezonde leefstijl		
10 Wonen		

2.3 Beeldtaal

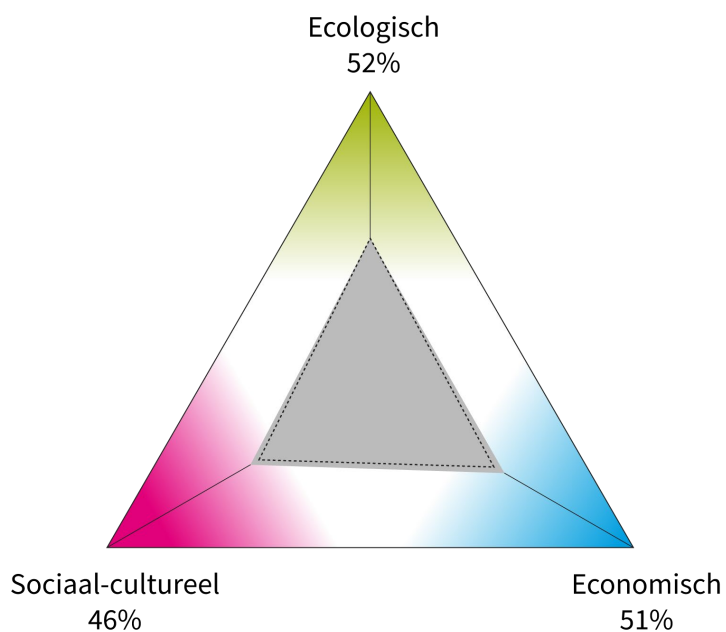
Het PON & Telos maakt gebruik van beeldtaal om de resultaten van de duurzaamheidsbenchmark te presenteren. We gebruiken een driehoek om te laten zien of de kapitalen zich in balans ontwikkelen, taartdiagrammen om de indicatorscores te tonen (hoe meer een taartpunt gevuld is, hoe beter) en kleuren om aan te geven hoe de indicatorscore beoordeeld moet worden gegeven de lange termijn doelen (rood: zorgelijk, oranje: heeft aandacht, groen: goed, goud: uitstekend).

Figuur 2 De beeldtaal van Het PON & Telos

3 Duurzaamheidsportret – PPP

3.1 Totaalbeeld

Figuur 3 Duurzaamheidsdriehoek

3.2 Vergelijking met Nederland

Tabel 2 Maastricht in vergelijking met Nederland

		2017	2021
Totaal	Maastricht	47,0	49,4
	Nederland	49,3	52,1
Sociaal-cultureel	Maastricht	42,3	45,4
	Nederland	49,4	51,5
Ecologisch	Maastricht	51,8	51,8
	Nederland	51,1	52,7
Economisch	Maastricht	47,0	51,0
	Nederland	47,4	52,2

3.3 Ontwikkelingen in de tijd

Kapitalen en voorraden

Tabel 2 laat de vergelijking van Maastricht met Nederland zien, en hoe de verschillende kapitalen scoren t.o.v. 2017. Daarmee biedt het tabel een eerste blik op de ontwikkelingen over tijd. De tabel laat zien dat hoewel Maastricht t.o.v. 2017 beter scoort, de scores op de kapitalen lager zijn dan het Nederlandse gemiddelde. Maastricht scoort over het algemeen wat minder goed op het terrein van duurzame ontwikkeling, waarbij vooral opvalt dat het sociaal-cultureel kapitaal achterblijft op het economische en ecologische kapitaal.

Om erachter te komen waar de scores op de kapitalen vandaan komen, kijken we naar de voorraden die bij de kapitalen horen. Tabel 3 laat de scores van Maastricht op de voorraden zien, alsmede welke ontwikkeling ze tussen 2017 en 2021 hebben doorgemaakt. Een gedetailleerder overzicht op indicatorniveau is terug te vinden in Bijlage I.

Het hoogste scorende kapitaal in Maastricht is het ecologische kapitaal. Er zijn daar namelijk voorraden die uitstekend scoren, zoals natuur en landschap, en afval en grondstoffen. De voorraden energie en bodem behoeven daarentegen nog wel aandacht.

Het ecologisch kapitaal wordt gevolgd door het economisch kapitaal in de hoogte van de score. Binnen het economisch kapitaal doet met name de ruimtelijke vestigingsvoorwaarden het minder goed. De voorraad op het economisch kapitaal die de sterkste groei heeft doorgemaakt is het concurrentievermogen.

Het kapitaal waar Maastricht het laagste op scoort is het sociaal-culturele kapitaal. Bij dit kapitaal zijn er een aantal voorraden met een goede score, waaronder kunst en cultuur, en onderwijs. Maastricht is een echte cultuurstad, en dat is terug te zien in de scores van die indicatoren. Dat Maastricht desondanks het laagste scoort op het sociaal-culturele kapitaal is te wijten aan de voorraden maatschappelijke participatie, economische participatie, woonomgeving, wonen en gezonde leefstijl.

Tabel 3 Maastricht in vergelijking over de tijd *

Voorraden	2017	2018	2019	2020	2021	2017-2021
Maatschappelijke participatie	33,2	36,4	36,2	34,3	34,3	+
Politieke participatie	43,1	52,9	55	55	54,9	++
Economische participatie	23,6	25,5	33,2	37,3	38,3	++
Kunst en cultuur	66,0	66,0	66,0	65,8	65,8	-
Gezondheidszorg	39,3	42,1	42,6	43,6	49,5	++
Onderwijs	54,9	54,4	54,6	54,6	54,5	-
Veiligheid	30,5	30,3	31,3	33,3	35,2	+
Woonomgeving	35,3	35,3	35,1	32,2	32,2	-
Wonen	63,2	60,0	59,2	56,0	53,4	--
Gezonde leefstijl	34,0	34,0	34,0	36,1	36,1	+
Bodem	44,9	44	35,3	31,9	35,6	--
Water	45,3	45,3	45,3	43,8	43,8	-
Lucht	49,8	49,9	48,3	53,5	55,3	++
Externe veiligheid en hinder	48,1	49,6	48,9	49,1	49,1	+
Natuur en landschap	70,4	70,4	70,4	70,4	70,4	=
Energie	36,0	36,3	33,2	35,1	37,6	+
Afval en grondstoffen	67,8	70,9	70,9	71,7	70,5	+
Concurrentievermogen	45,2	49,3	54	51,1	56,3	++
Arbeid	48,5	53,5	59,3	59,7	52,0	+
Kennis	58,3	58,3	58,5	58,5	58,8	+
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	43,9	42	46,9	44,5	39,5	-
Infrastructuur en bereikbaarheid	39,3	40,1	40,5	43,3	48,3	++

+++ voorraadscore meer dan 5% punt beter; + voorraadscore tussen de 0 en 5% punt beter; - voorraadscore tussen de 0 en 5% punt slechter; -- voorraadscore meer dan 5% punt slechter; = Voorraadscore gelijk gebleven

4 Sustainable Development Goals

In 2015 zijn de Sustainable Development Goals (SDG's) in het leven geroepen door de Verenigde Naties. Een gezamenlijke set van 17 ontwikkelingsdoelen, met daarbij een agenda voor verduurzaming richting 2030. De SDG's zijn daarna omarmd door tal van lokale, nationale en internationale overheden en organisaties, en zijn inmiddels niet meer weg te denken uit het brede duurzaamheids-denken.

Ook in Nederland zijn de SDG's inmiddels een breed gedragen uitgangspunt voor duurzame ontwikkeling. Allerlei overheidsinstellingen zoals gemeenten, provincies en ministeries zijn ermee aan de slag gegaan. Inmiddels zijn er daarnaast honderden organisaties en bedrijven die zich hebben gecommitteerd tot de doelen. Een mooie stap richting een eerlijke en duurzame wereld in 2030.

Maastricht is een Global Goals Gemeente, en het is dus interessant om naast de triple P bril, ook naar de leefomgeving te kijken door een SDG bril. De 17 doelen van de SDG's beschrijven net als de triple P aanpak een brede opvatting over duurzaamheid. Het gaat niet alleen over klimaat of energie, maar ook het terugdringen van armoede, het zorgen voor (gender)gelijkheid en het streven naar verantwoorde consumptie en productie zijn voorbeelden van de 17 doelen die centraal staan. Een overzicht van alle doelen is te vinden in onderstaande afbeelding.

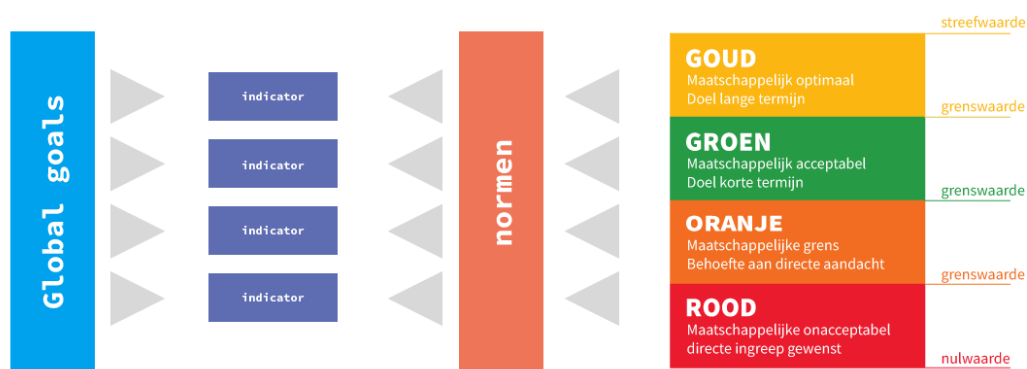

Figuur 7 17 SDG doelen

Het PON & Telos is sinds de start van de SDG's in 2015 betrokken geweest bij het monitoren van de 17 doelen in lokale context, en heeft inmiddels een eigen conceptuele methodiek ontwikkeld om de voortgang op de SDG's voor gemeenten te monitoren. De methodiek wordt in 2023 verder doorontwikkeld. In dit hoofdstuk beschrijven we de hoofdconclusies waarbij de gemeente door een SDG bril bekeken is. Een uitgebreide beschrijving is te vinden in Bijlage II.

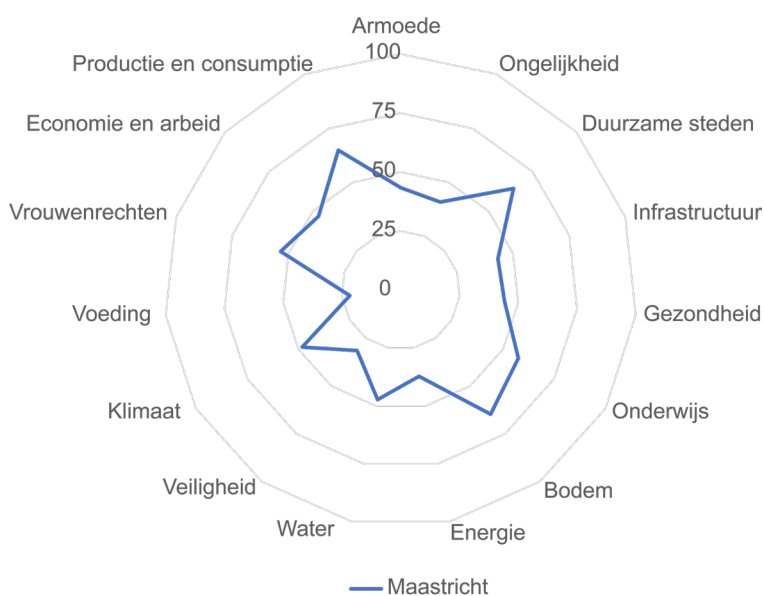
4.1 Methodologie

De Sustainable Development Goals monitor bestaat uit door het PON & Telos verzamelde data, voor alle 352 Nederlandse gemeenten en meestal voor meerdere jaren. Bij het normeren van de data worden zoveel mogelijk dezelfde normen als in de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten gebruikt. De indicatoren sluiten aan bij de 169 subdoelen van de Global Goals, die een uitwerking zijn van de 17 hoofddoelen. Doel 14 'Leven op water' en doel 17 'Samenwerking' worden niet in beeld gebracht.

Figuur 9 methode SDG monitoring

4.2 Totaalbeeld

Figuur 10 scores SDG doelen

In figuur 10 hebben we de score van Maastricht grafisch in beeld gebracht. Tabel 4 geeft de bijbehorende scores. Bijlage II biedt een gedetailleerd overzicht per doel.

Vorraden	2017	2021	2017-2021
Doel 1: Armoede	43,3	42,1	-
Doel 2: Geen honger	21,7	25,0	+
Doel 3: Goede gezondheid en welzijn	44,2	37,8	--
Doel 4: Kwaliteitsonderwijs	57,4	56,1	-
Doel 5: Gendergelijkheid	53,4	52,2	-
Doel 6: Schoon water en sanitair	47,2	47,2	=
Doel 7: Betaalbare en duurzame energie	37,2	34,0	-
Doel 8: Waardig werk en economische groei	46,8	43,0	-
Doel 9: Industrie, innovatie en infrastructuur	43,3	35,8	--
Doel 10: Ongelijkheid verminderen	40,9	45,5	+
Doel 11: Duurzame steden	64,3	60,5	-
Doel 12: Verantwoorde consumptie en productie	64,8	64,9	+
Doel 13: Klimaatactie	48,1	48,1	=
Doel 15: Leven op het land	64,7	66,4	+
Doel 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten	31,5	25,3	--

Tabel 4 SDG-scores Maastricht

* ++ voorraadscore meer dan 5% punt beter; + voorraadscore tussen de 0 en 5% punt beter; - voorraadscore tussen de 0 en 5% punt slechter; -- voorraadscore meer dan 5% punt slechter; = Voorraadscore gelijk gebleven

Maastricht scoort goed op de biosfeer doelen (6, 13, 15). Het leven op land scoort uitstekend en de score op klimaatactie is wisselend. Daarnaast is de score op het gebied van schoon drinkwater en sanitatie over het algemeen goed. Op de maatschappelijke doelen (1 t/m 5, 7, 11, 16) scoort Maastricht wisselend. Er wordt minder goed gescoord op het gebied van armoede en honger. Op gezondheid zijn de scores wisselend, en op het gebied van onderwijs wordt er overwegend goed gescoord. Datzelfde geldt voor gendergelijkheid. De score op het gebied van energie is voor verbetering vatbaar. Maastricht scoort echter uitstekend op het gebied van duurzame steden en gemeenschappen. Ook op doel 16, vrede, justitie en sterke publieke diensten, scoort Maastricht overwegend minder goed. Ook op de economische doelen (8, 9, 10 en 12) scoort Maastricht wisselend. Op het gebied van waardig werk een economische groei is er een wisselend beeld zichtbaar en dat geldt ook voor industrie, innovatie en infrastructuur. Op het gebied van ongelijkheid scoort Maastricht wat minder goed, maar ze scoort uitstekend op het gebied van verantwoorde consumptie en productie. De meeste aandachtspunten voor de gemeente Maastricht zijn er op de maatschappelijke en economische doelen.

5 Wijken en buurten

In bijlage III hebben we de geografische verdeling van de duurzaamheidsscores opgenomen. Hieronder vatten we het beeld op wijk -en buurniveau samen.

Kijkend naar het sociaal-cultureel kapitaal laten de voorraden maatschappelijke- en economische participatie in de buurten van Maastricht zien dat buurten aan de buitenzijden van de stad over het algemeen wat beter scoren. Als het gaat om kunst en cultuur dan is dit juist tegenovergesteld. In de binnenstad liggen er duidelijk meer mogelijkheden om podia en musea te bezoeken.

Op het gebied van gezonde leefstijl en gezondheidszorg zijn er enkele overeenstemmende beelden. Als het gaat om het medicijngebruik per inwoner, de beoordeling van de eigen gezondheid, onvoldoende beweging en overgewicht dan vallen buurten ten noordwesten van de binnenstad in negatieve zin op. Dit indiceert dat de gezondheid van inwoners van dit stadsdeel minder goed is dan in andere delen van de stad. Het aandeel inwoners met overgewicht ligt overigens ook in andere buurten relatief hoog. De gemiddelde GGZ-kosten per inwoner, de hoeveelheid stress, het aantal rokers en het overmatig alcoholgebruik liggen vaak wat hoger in centraal gelegen buurten.

Bij de voorraad veiligheid is er een zeer overeenstemmend beeld zichtbaar bij de indicatoren die een vorm van criminaliteit aanduiden. De cijfers van geweld- en seksuele misdrijven, vandalisme en vermogensdelicten zijn in de meeste buurten relatief laag, maar enkele buurten (met name Beatrixhaven) vallen hierin telkens in negatieve zin op. Wanneer het gaat om verkeersveiligheid, dan vinden de meeste ongevallen plaats in centraal gelegen buurten. Ook lijkt er hierbij een scheidslijn te zijn tussen buurten in het oosten en het westen van de stad, waarbij er in het oosten meer verkeersongevallen plaatsvinden.

In de voorraad onderwijs is er onder meer gekeken naar de afstand tot het basis- en voortgezet onderwijs. In de meeste buurten is deze afstand relatief klein. In noordelijk en zuidelijk van de binnenstad gelegen buurten is de afstand tot onderwijs vaak iets groter. Het aandeel laagopgeleiden per buurt (als indicator voor opleidingsniveau) is over het algemeen groter in buurten ten noorden van het centrum. In de centraal gelegen buurten is het aandeel laagopgeleiden het kleinst. De voorraden woonomgeving en wonen laten zien dat de afstand tot dagelijkse voorzieningen het kleinst is in de centraal gelegen buurten. Deze buurten doen het echter wat minder goed als het gaat om de geluidsoverlast die wordt ervaren van burens en ook het percentage leegstaande woningen ligt hier het hoogst.

Bij het ecologisch kapitaal wordt duidelijk dat de lichtbelasting het hoogst is in de binnenstad. Hittestress komt ook met name in dit gebied voor. Het risico op slachtofferschap als gevolg van bedrijfscalamiteiten is juist relatief laag in de centrale buurten. In westelijk gelegen buurten is dat risico relatief gezien het grootst. De voorraad energie laat zien dat de meeste zonnestroom wordt opgewekt in buurten in de periferie, met uitzondering van een aantal noordelijk gelegen buurten. Daar wordt net als in de binnenstad relatief weinig zonnestroom opgewekt.

Bij het economisch kapitaal is er bij de voorraad arbeid gekeken naar vergroening: het aandeel 15- tot 25-jarigen per buurt. Met name in centraal, alsook in enkele noordoostelijk gelegen buurten is er relatief veel sprake van vergroening. Op het gebied van kennis is zichtbaar dat het aandeel hoogopgeleiden over het algemeen hoger is in centraal en zuidelijk gelegen buurten, wat in overeenstemming is met het besproken aandeel laagopgeleiden per buurt.

Als het gaat om de infrastructuur en bereikbaarheid dan tekent zich bij zowel de afstand tot treinstations als de afstand tot hoofdwegen een duidelijke scheidslijn af tussen het oosten en het westen van de stad. Die afstand is (met name tot hoofdwegen) in oostelijk gelegen buurten namelijk kleiner dan in westelijk gelegen buurten. Gekeken naar laadpalen voor elektrische auto's, zien we geen concentratie in een bepaald stadsdeel. In een enkele buurt ten noordwesten van de binnenstad ligt dit aantal duidelijk hoger, gevolgd door enkele zuidelijk gelegen buurten.

6 Regionale verschillen

Hoe scoort de gemeente Maastricht ten opzichte van andere, vergelijkbare gemeenten? In de vergelijking hebben we een drietal gemeenten opgenomen. Twee daarvan zijn de regionale, voormalige industriegemeenten. Nijmegen is opgenomen als vergelijkbare studentenstad. Daarnaast wordt er vergeleken met de gemiddelden van gemeenten met de typologieën van Maastricht. Dat zijn grote, werk, centrum en toeristische gemeenten.

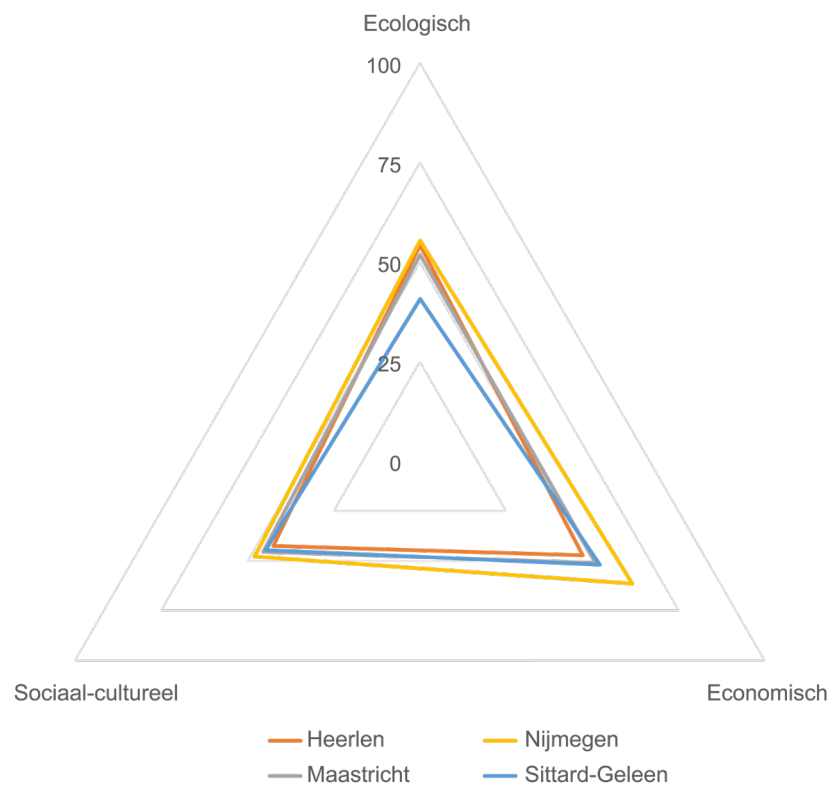
6.1 De verschillen op kapitaalniveau tussen de gemeenten

In figuur 11 is een totaalbeeld geschetst van de verschillen tussen de gemeenten Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen en Nijmegen. Er zijn op een aantal gebieden (grote) verschillen. Zo is te zien dat Nijmegen op economisch gebied beter scoort dan de andere gemeenten. Heerlen scoort op economisch gebied het laagst. Op ecologisch gebied zien we voor de gemeenten Nijmegen, Maastricht en Heerlen scores die redelijk dicht bij elkaar liggen. Sittard-Geleen scoort hier lager dan de andere gemeenten. Als laatste zien we op het sociaal-cultureel kapitaal scores die dicht bij elkaar liggen. Hier zijn de minst grote verschillen waarneembaar tussen de gemeenten.

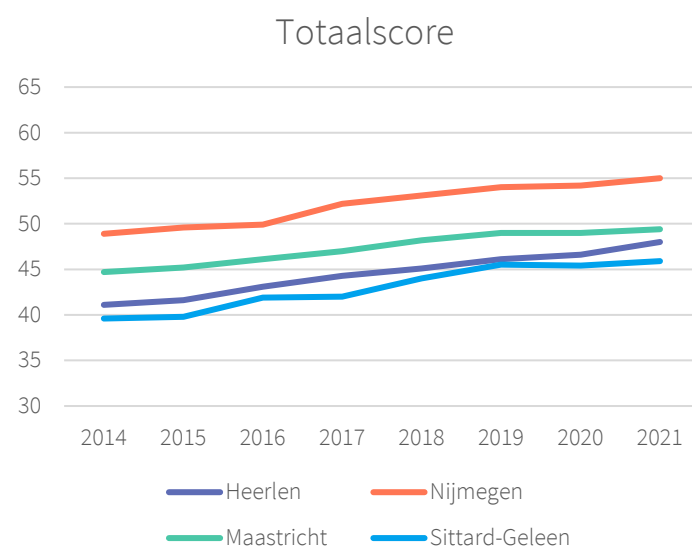
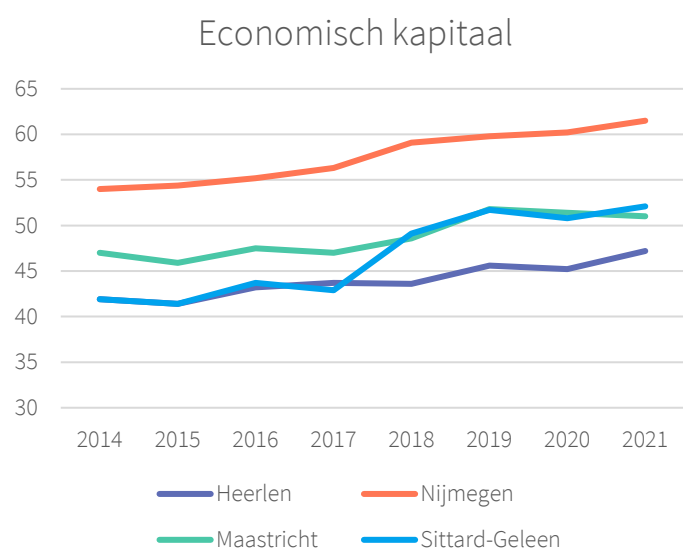
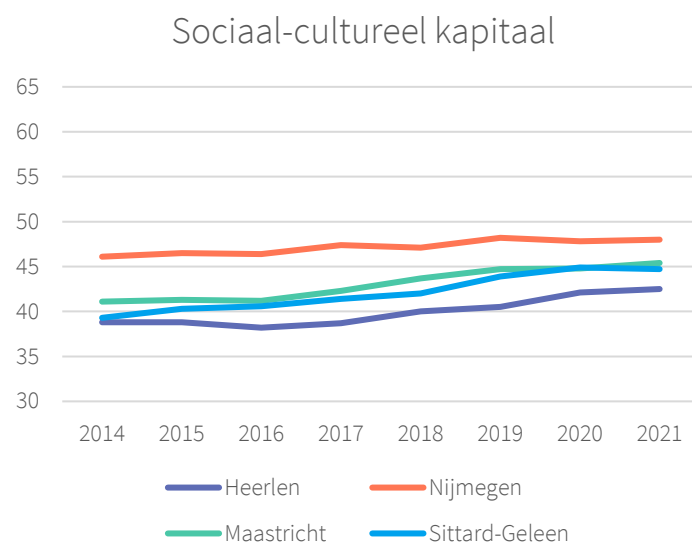
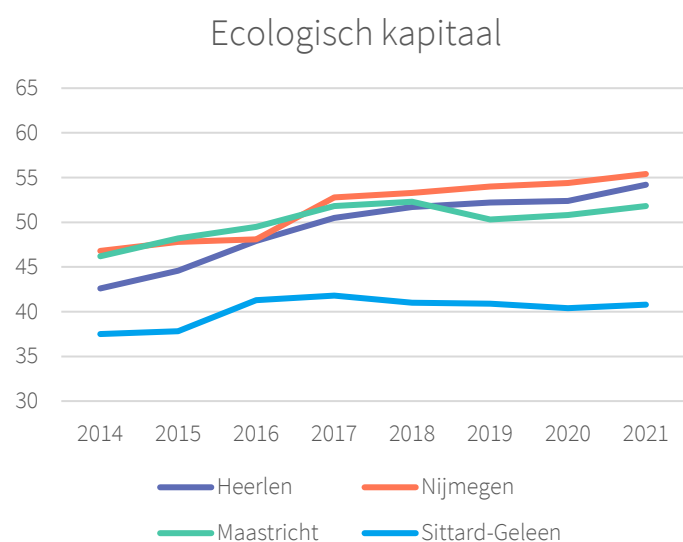
In figuur 12 zijn de verschillen wat duidelijker waarneembaar. Nijmegen scoort op alle drie de kapitalen het hoogst van de 4 gemeenten. Op het gebied van ecologisch kapitaal is te zien dat Heerlen hoger scoort dan Maastricht. Sittard-Geleen scoort het laagst. De scores op het sociaal-cultureel kapitaal liggen zoals gezegd wat dicht bij elkaar. Maastricht scoort, na Nijmegen, het hoogst op dit kapitaal. Sittard-Geleen scoort vrijwel gelijk en Heerlen scoort het laagst. Op het economisch kapitaal is ook te zien dat Sittard-Geleen en Maastricht vrijwel gelijk scoren. Sittard-Geleen scoort op dit kapitaal echter net wat hoger. Heerlen scoort het laagst.

De scores op de drie kapitalen vertalen zich naar de totaalscore. Nijmegen scoort het hoogst, gevolgd door Maastricht, met een verschil van 6 procentpunten. De regiogemeenten liggen wat dicht bij elkaar, met verschillen van ongeveer 2 procentpunten. Maastricht scoort in vergelijking tot de regionale, voormalige industriegemeenten het beste, gevolgd door Heerlen en als laatste Sittard-Geleen.

Duurzaamheidsbenchmark

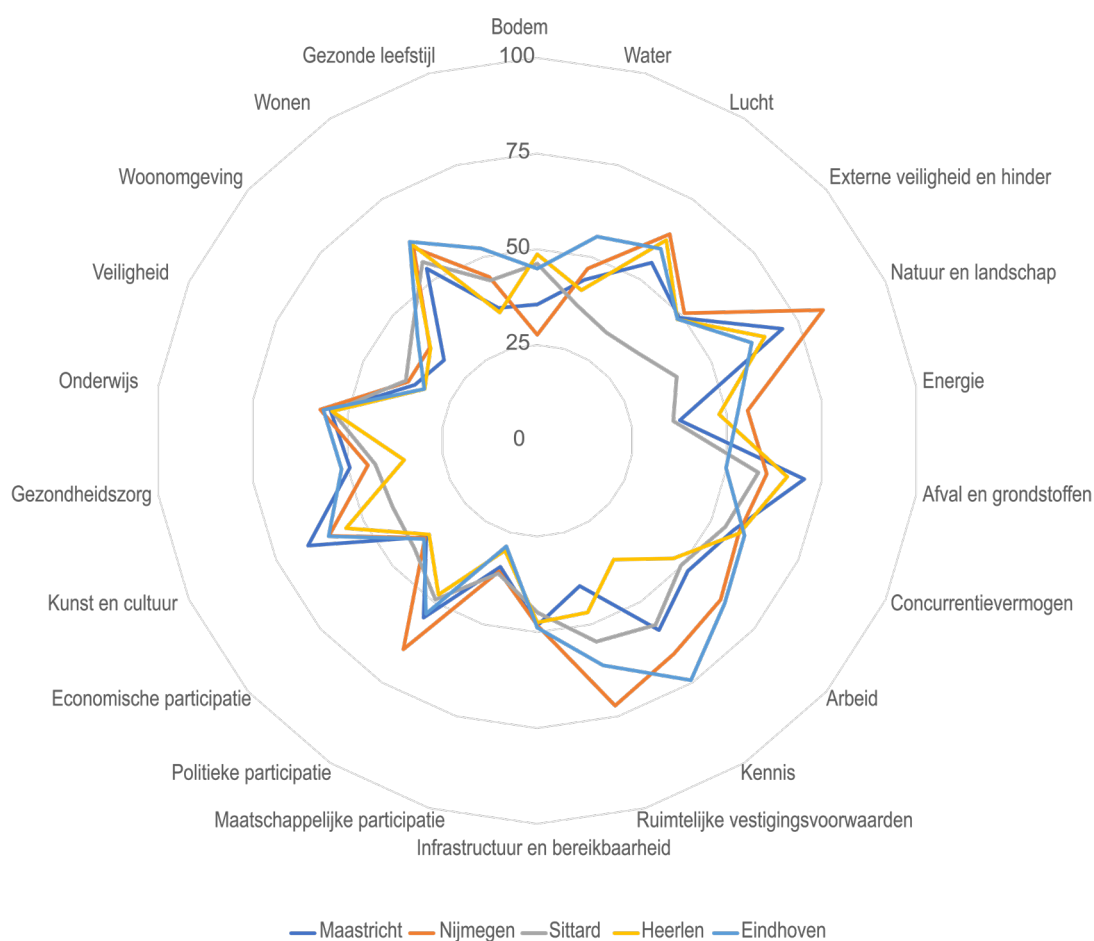
Figuur 11 Duurzaamheidsdriehoek vergeleken

Figuur 12 Kapitaal ontwikkelingen Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen en Nijmegen

6.2 Ontwikkelingen op voorraadniveau

Figuur 13 biedt de gelegenheid om wat gedetailleerder naar de verschillen tussen de gemeenten te kijken. De voorraadscores laten goed zien op welke gebieden Nijmegen aanzienlijk hoger scoort dan Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen. Met name op het gebied van natuur en landschap, arbeid, kennis, ruimtelijke vestigingsvoorwaarden en infrastructuur en bereikbaarheid scoort Nijmegen hoger. Maastricht scoort daarnaast zichtbaar hoger op kunst en cultuur, en afval en grondstoffen. Sittard-Geleen blijft op de scores met name achter op water, lucht, externe veiligheid en hinder, natuur en landschap en energie.

Figuur 13 Voorraadscores vergeleken tussen Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen en Nijmegen

Tabel 5 laat zien hoe Maastricht scoort ten opzichte van de gemeenten. Te zien is dat Maastricht op de meeste voorraden beter scoort dan Heerlen. Behalve op de voorraden die de meeste directe aandachtspunten voor Maastricht vormen. Wonen, woonomgeving, energie en ruimtelijke vestigingsvoorwaarden scoort Maastricht minder goed dan Heerlen. Uit de figuren bleek al reeds dat Maastricht en Sittard-Geleen op een aantal voorraden dicht bij elkaar liggen. Maastricht scoort op de meeste voorraden wat hoger, maar scoort ook hier op haar eigen aandachtspunten lager. Ten opzichte van Nijmegen zien we dat Maastricht op een aantal van haar eigen beste punten hoger scoort dan Nijmegen. Het gaat om de voorraden kunst en cultuur en afval en grondstoffen. Maastricht scoort ook hoger op bodem en gezondheidszorg. Op het gebied van bodem komt dan met name door de lage score van Nijmegen. Maastricht scoort zelf namelijk ook niet zo hoog op deze voorraad.

Tabel 5 Maastricht vergeleken met Heerlen, Sittard-Geleen en Nijmegen*

Voorraad	Maastricht	Heerlen	Sittard-Geleen	Nijmegen
Maatschappelijke participatie	34,3	+	-	-
Politieke participatie	54,9	++	++	--
Economische participatie	38,3	+	-	-
Kunst en cultuur	65,8	++	++	++
Gezondheidszorg	49,5	++	++	+
Onderwijs	54,5	+	+	-
Veiligheid	35,2	+	-	-
Woonomgeving	32,2	-	--	-
Wonen	53,4	--	-	--
Gezonde leefstijl	36,1	+	--	--
Bodem	35,6	--	--	++
Water	43,8	+	++	-
Lucht	55,3	--	++	--
Externe veiligheid en hinder	49,1	+	++	-
Natuur en landschap	70,4	++	++	--
Energie	37,6	--	+	--
Afval en grondstoffen	70,5	+	++	++
Concurrentievermogen	56,3	-	+	-
Arbeid	52,0	++	+	--
Kennis	58,8	++	+	--
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	39,5	--	--	--
Infrastructuur en bereikbaarheid	48,3	+	+	+

* ++ voorraadscore meer dan 5% punt beter; + voorraadscore tussen de 0 en 5% punt beter; - voorraadscore tussen de 0 en 5% punt slechter; -- voorraadscore meer dan 5% punt slechter; = Voorraadscore gelijk gebleven

6.3 De verschillen op kapitaalniveau tussen de typologieën

Voor de vergelijking tussen Maastricht en het gemiddelde op de typologieën is er geen duurzaamheidsdriehoek opgenomen; de scores liggen namelijk dicht bij elkaar. Op het gebied van het ecologisch kapitaal is duidelijk zichtbaar dat toeristische gemeenten hoger scoren op het ecologisch kapitaal. Maastricht en de grote, werk en centrum gemeenten, scoren vrijwel gelijk. Kijkend naar het sociaal-cultureel kapitaal, dan is te zien dat de scores dicht bij elkaar liggen en dat Maastricht hier achterblijft. De scores op het economisch kapitaal liggen wat verder uit elkaar. Tevens is in dit kapitaal duidelijk zichtbaar dat er een daling heeft plaatsgevonden in de afgelopen jaren. De grote gemeenten scoren op het economisch kapitaal het hoogst en Maastricht, samen met de toeristische gemeenten, het laagst. In de totaalscore is goed zichtbaar dat Maastricht achterblijft op het gemiddelde van de typologieën. Dat komt met name door de lagere scores op het sociaal-cultureel en economisch kapitaal. De gemiddelde van de typologieën zijn op de totaalscores vrijwel identiek.

Ontwikkelingen op voorraadniveau

In figuur 14 is op voorraadniveau zichtbaar waar de scores van elkaar afwijken. Maastricht scoort op een aantal scores hoger dan de typologiescores. Met name op het gebied van kunst en cultuur, afval en grondstoffen en natuur en landschap scoort Maastricht hoger. Maastricht blijft echter zichtbaar achter op het gebied van woonomgeving, veiligheid, economische participatie, infrastructuur en bereikbaarheid, ruimtelijke vestigingsvoorwaarden, energie, bodem en gezonde leefstijl.

Figuur 14 Voorraadscores vergeleken tussen Maastricht en haar typologieën

Tabel 6 Maastricht vergeleken met haar typologieën*

Voorraad	Maastricht	Grote	Werk	Centrum	Toeristisch
Maatschappelijke participatie	34,3	-	--	--	--
Politieke participatie	54,9	-	-	-	-
Economische participatie	38,3	-	--	--	--
Kunst en cultuur	65,8	++	++	++	++
Gezondheidszorg	49,5	-	-	-	+
Onderwijs	54,5	-	-	-	+
Veiligheid	35,2	-	--	--	--
Woonomgeving	32,2	--	--	--	--
Wonen	53,4	--	-	--	-
Gezonde leefstijl	36,1	--	--	--	--
Bodem	35,6	--	--	--	--
Water	43,8	--	--	--	--
Lucht	55,3	-	+	-	+
Externe veiligheid en hinder	49,1	+	-	-	--
Natuur en landschap	70,4	++	++	++	++
Energie	37,6	--	--	--	-
Afval en grondstoffen	70,5	++	++	++	++
Concurrentievermogen	56,3	-	-	+	+
Arbeid	52,0	--	--	-	+
Kennis	58,8	-	+	+	++
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	39,5	--	--	--	--
Infrastructuur en bereikbaarheid	48,3	-	+	+	+

* ++ voorraadscore meer dan 5% punt beter; + voorraadscore tussen de 0 en 5% punt beter; - voorraadscore tussen de 0 en 5% punt slechter; -- voorraadscore meer dan 5% punt slechter; = Voorraadscore gelijk gebleven

In tabel 6 is duidelijk zichtbaar op welke voorraden Maastricht beter scoort ten opzichte van de typologieën. Als cultuurstad, is het niet verrassend dat Maastricht hoger scoort op kunst en cultuur. Daarnaast zijn natuur en landschap, afval en grondstoffen hoog scorende voorraden van Maastricht. In vergelijking tot de typologieën werk, centrum en toeristische gemeenten scoort Maastricht in wisselende mate ook wat beter op gezondheidszorg, onderwijs, werk, concurrentievermogen, arbeid, kennis en infrastructuur en bereikbaarheid. Maastricht blijft op de typologie grote gemeente in scores achter op het landelijk gemiddelde.

7 Tot slot

In deze duurzaamheidsrapportage heeft het PON & Telos een eerste situatieschets, een nulmeting, van de gemeente Maastricht gemaakt. Kijkend naar de duurzaamheidsscore op de *Triple P* voorraden en op de SDG's, dan wordt zichtbaar dat de gemeente Maastricht nog de nodige uitdagingen heeft ten aanzien van duurzame ontwikkeling. Hierin valt met name op dat het sociaal-culturele kapitaal en een aantal maatschappelijke doelen over het algemeen minder goed scoren. Daarnaast scoren alle drie de kapitalen lager dan het landelijk gemiddelde.

Dat zien we ook terug als we Maastricht vergelijken met haar typologieën: grote gemeenten, werkgemeenten, centrumgemeenten en toeristische gemeenten. Hoewel Maastricht op een aantal voorraden beter scoort, zijn de scores op de meeste voorraden lager dan het gemiddelde van de gemeenten die tot dezelfde typologieën behoren. Eenzelfde beeld is zichtbaar wanneer we de scores van Maastricht naast de vergelijkbare studentenstad Nijmegen leggen. In vergelijking met de twee regionale steden Heerlen en Sittard, scoort Maastricht doorgaans wat beter.

Het wijk -en buurtportret biedt voor een aantal van de indicatoren de gelegenheid om naar de spreiding binnen de gemeente Maastricht te kijken, de gemeente is namelijk geen homogeen gebied. Dit biedt mogelijk aanknopingspunten voor wijk -en buurt gericht beleid. Zo lijken de noordwestelijke buurten wat meer te kampen met gezondheidsproblematiek en kennen ook de verschillende typen misdrijven een zekere ruimtelijke concentratie.

Deze eerste situatieschets biedt voor Maastricht de nodige aanknopingspunten om in te zetten op duurzame ontwikkeling in de gemeente. Het geeft signalen over waar het mogelijk schuurt en biedt daarmee richting voor verdere verkenning.

HET **pon | telos**

OPGERICHT IN
1947

GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

30

INTENSIEVE SAMENWERKINGEN

MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- > VEERKRACHT
- > RUIMTE EN ENERGIE
- > OMGEVING
- > ARBEID
- > CULTUUR
- > ERFGOED
- > MIGRATIE
- > PARTICIPATIE
- > JEUGD
- > STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSEN

HET
pon | telos

Over het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 30 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl
hetpon-telos.nl